

МД 43

Методолошки документ

ISSN 1840-1090

СТАТИСТИЧКИ ПОСЛОВНИ РЕГИСТАР

Методолошке основе

Босна и Херцеговина

Агенција за статистику
Босне и Херцеговине

Федерални завод за статистику
Федерације БиХ

Република Српска
Републички завод за статистику

Сарајево, 2015.

Издаје: Агенција за статистику Босне и Херцеговине,
Зелених беретки 26, 71000 Сарајево,
Босна и Херцеговина
Телефон: +387 33 91 19 11; **Телефакс:** +387 33 22 06 22
Електронска пошта: bhas@bhas.ba; **Интернет страница:** www.bhas.ba

Одговара: Фадил Фатић, замјеник директора

Податке припремили: Одсјек за Статистички пословни регистар и економске класификације
Агенција за статистику БиХ,

Одсјек за пословни, статистички регистар и економске класификације,
Федерални завод за статистику ФБиХ,

Одсјек за регистар, узорке и класификације,
Републички завод за статистику РС.

Лектура: Амра Капетановић

Дизајн и прелом: Лејла Ракић Бекић

Штампа: А Дизајн д.о.о. Сарајево

Молимо кориснике Публикације да приликом употребе података обавезно наведу извор.

Увод

Циљ овог документа је презентовати основне информације о Статистичком пословном регистру (СПР), као и његову улогу у статистичкој производњи Босне и Херцеговине.

Статистички пословни регистар (СПР) представља евиденцију свих пословних субјеката. СПР садржи основне идентификационе и адресне податке о предузећима, податке о њиховим дјелатностима, као и индикаторе величине предузећа формиране на основу финансијских података и података о броју запослених.

У процесу успостављања Статистичког пословног регистра у пуној мјери су се поштовали захтјеви основне ЕУ Регулative 177/2008 у овој области статистике у циљу пуне хармонизације са европским стандардима.

СПР тим све три статистичке институције континуирано ради на побољшању квалитета и садржаја података Статистичког пословног регистра кроз боље кориштење података сакупљених статистичким истраживањима, обухватније кориштење доступних административних извора, те остварење приступа другим административним базама (првенствено Управи за индиректно опорезивање).

Листа скраћеница

АПИФ - Агенција за посредничке, информатичке и финансијске услуге

БДБиХ - Брчко дистрикт БиХ

БХАС – Агенција за статистику Босне и Херцеговине

БиХ – Босна и Херцеговина

BR – Business Register

CARDS - Помоћ Заједнице за обнову, развој и стабилизацију балканских земаља

ЦБ БиХ - Централна банка Босне и Херцеговине

ЕС – Европска комисија

ЕУ – Европска унија

ЕУРОСТАТ - Статистички уред Европске заједнице

ФБиХ – Федерација БиХ

ФИА - Финансијско информатичка агенција

ФЗСБиХ - Федерални завод за статистику Федерације Босне и Херцеговине

IPA - Инструмент претприступне помоћи

КД - Класификација дјелатности

КД БиХ 2010 – Класификација дјелатности Босне и Херцеговине 2010

NACE Rev.2 - Статистичка класификација економских дјелатности Европске уније

РС – Република Српска

РЗРС - Републички завод за статистику Републике Српске

SIDA - Шведска агенција за међународну развојну сарадњу

СПР – Статистички пословни регистар

УИО БиХ - Управа за индиректно опорезивање Босне и Херцеговине

Садржај

1. СТАТИСТИЧКИ ПОСЛОВНИ РЕГИСТАР (СПР) – УВОД	7
1.1. СТРУКТУРА СТАТИСТИЧКОГ СИСТЕМА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ.....	7
1.2. УСПОСТАВА СПР-А У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ.....	9
1.3. ПРАВНА ОСНОВА СПР-А.....	10
1.4. ЦИЉЕВИ И ПРИНЦИПИ СПР-А.....	10
2. УСКЛАЂИВАЊЕ СТАТИСТИЧКИХ ПОСЛОВНИХ РЕГИСТАРА	11
2.1. ЗАШТО УСКЛАЂИВАТИ СТАТИСТИЧКЕ ПОСЛОВНЕ РЕГИСТРЕ?.....	11
2.2. ШТА УСКЛАЂИВАТИ У СТАТИСТИЧКИМ ПОСЛОВНИМ РЕГИСТРИМА?.....	12
2.3. УСКЛАЂИВАЊЕ СТАТИСТИЧКОГ ПОСЛОВНОГ РЕГИСТРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ.....	13
3. САДРЖАЈ СТАТИСТИЧКОГ ПОСЛОВНОГ РЕГИСТРА	14
3.1. ИДЕНТИФИКАЦИОНЕ ВАРИЈАБЛЕ.....	14
3.2. СТРАТИФИКАЦИОНЕ ВАРИЈАБЛЕ.....	15
3.3. ДЕМОГРАФСКЕ ВАРИЈАБЛЕ.....	16
3.4. ОСТАЛЕ ВАРИЈАБЛЕ.....	16
4. ЈЕДИНИЦЕ СПР-А	17
4.1. ЈЕДИНИЦЕ СПР-А И ЊИХОВЕ МЕЂУСОБНЕ ВЕЗЕ.....	17
4.2. ПРАВНА ЈЕДИНИЦА.....	17
4.3. ЛОКАЛНА ПРАВНА ЈЕДИНИЦА.....	18
4.4. ПРЕДУЗЕЋЕ.....	18
4.5. ЛОКАЛНА ЈЕДИНИЦА.....	18
4.6. ЈЕДИНИЦА ИЗВЈЕШТАВАЊА.....	19
4.7. ЈЕДИНИЦА ПОСМАТРАЊА.....	19
5. ИЗВОРИ И НАЧИН ПРИКУПЉАЊА ПОДАТАКА	19
5.1. ИЗВОРИ ПОДАТАКА ЗА СПР.....	19
5.2. ИЗВОРИ ЗА ОДРЕЂИВАЊЕ СТАТУСА АКТИВНОСТИ ПРЕДУЗЕЋА.....	20
6. АЖУРИРАЊЕ СТАТИСТИЧКОГ ПОСЛОВНОГ РЕГИСТРА	21
6.1. АЖУРИРАЊЕ ИЗ АДМИНИСТРАТИВНИХ РЕГИСТАРА.....	21
6.2. АЖУРИРАЊЕ ИЗ ОСТАЛИХ ИЗВОРА.....	21
7. ПРИСТУП СТАТИСТИЧКОМ ПОСЛОВНОМ РЕГИСТРУ И РАЗМЈЕНА ПОДАТАКА ИЗМЕЂУ СТАТИСТИЧКИХ ИНСТИТУЦИЈА	23
7.1. ПРИСТУП БАЗИ ПОДАТАКА СПР-А КРОЗ АПЛИКАЦИЈЕ.....	23
7.2. РАЗМЈЕНА ПОДАТАКА ИЗМЕЂУ СТАТИСТИЧКИХ ИНСТИТУЦИЈА.....	23

1. СТАТИСТИЧКИ ПОСЛОВНИ РЕГИСТАР (СПР) – УВОД

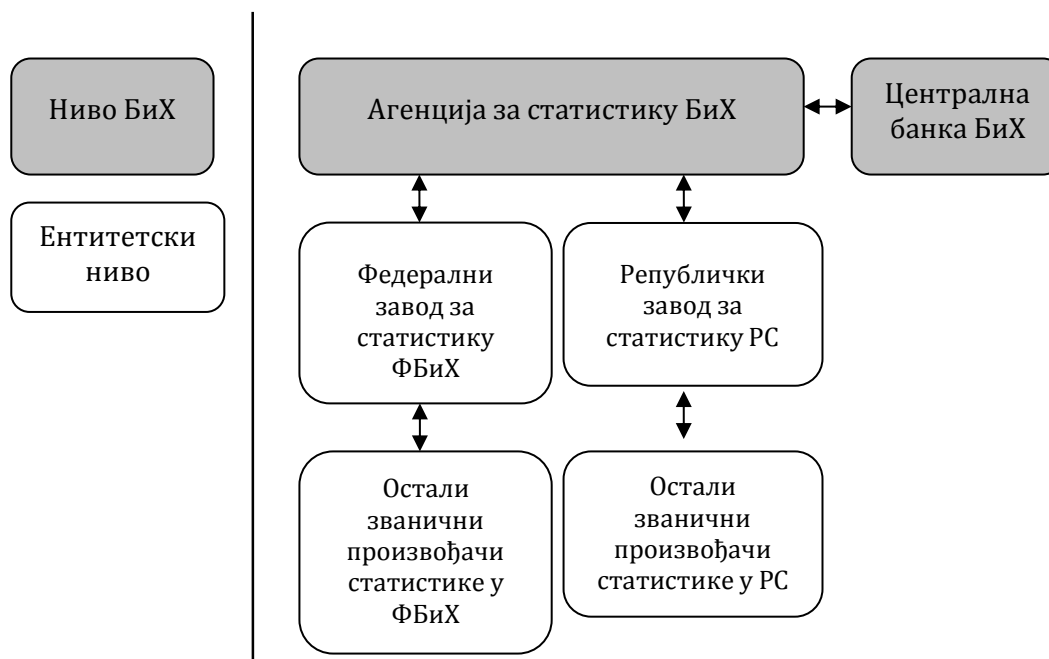
1.1. Структура Статистичког система у Босни и Херцеговини

Према Закону о статистици Босне и Херцеговине постоје три службене статистичке институције (приказано на слици 1) које су у складу са административним уређењем Босне и Херцеговине и то:

- Агенција за статистику Босне и Херцеговине (БХАС), смјештена у Сарајеву, одговорна за производњу статистике на нивоу Босне и Херцеговине;
- Федерални завод за статистику Федерације Босне и Херцеговине (ФЗС ФБиХ) смјештен у Сарајеву, одговоран за производњу статистике за ниво ентитета Федерације Босне и Херцеговине;
- Републички завод за статистику Републике Српске (РЗСРС), смјештен у Бања Луци, одговоран за производњу статистике за ниво ентитета Република Српска.

Агенција за статистику Босне и Херцеговине у свом саставу има Подружницу смјештену у Брчком, која је одговорна за производњу статистике за Брчко дистрикт БиХ (БДБиХ).

Слика 1. Структура Статистичког система у БиХ

Лица одговорна за статистички пословни регистар

Агенција за статистику Босне и Херцеговине:

Дубравка Хусић (+387) 33 911 951 dubravka.husic@bhas.ba
Мевлија Одобашић (+387) 33 911 942 mevlija.odobasic@bhas.ba
Ивана Тавра Чоло (+387) 33 911 941 ivana.tavra@bhas.ba
Џенита Мустафић (+387) 33 911 943 dzenita.mustafic@bhas.ba

Федерални завод за статистику Федерације Босне и Херцеговине:

Ениса Растић (+387) 33 407 012 или 265 890 enisa.rastic@fzs.gov.ba
Емира Беширевић (+387) 33 407 011 лок. 226 emira.besirevic@fzs.gov.ba
Ниџара Обарчанин (+387) 33 407 012 лок. 227 nidzara.obarcanin@fzs.gov.ba
Енвера Хурић (+387) 33 407 011 лок. 226 envera.huric@fzs.gov.ba

Републички завод за статистику Републике Српске:

Нада Малиновић (+387) 51 332 723 nada.malinovic@rzs.rs.ba
Наташа Теиновић (+387) 51 332 723 natasa.teinovic@rzs.rs.ba

1.2. Успостава СПР-а у Босни и Херцеговини

У свим земљама чланицама ЕУ успостава пословних регистара је од фундаменталног значаја за компилацију статистика потребних да би се добили показатељи о краткорочним привредним кретањима и структурном економском развоју.

У складу са потребом за усклађивањем статистичког система Босне и Херцеговине са статистичким системима земаља Европске уније створени су услови за увођење статистичког пословног регистра (СПР-а) у статистички систем.

Главни циљ CARDS Twinning пројекта (2006-2008) је био успостављање СПР-а за ниво БиХ, за оба ентитета и Брчко дистрикта БиХ, а који задовољава потребе статистичког система. У том периоду је кроз пројекат уз помоћ и подршку експерата статистике Данске успостављен основни модел СПР-а. СПР тим, који у скоро истом саставу ради и данас, био је састављен од представника све три статистичке институције у БиХ.

По завршетку CARDS Twinning пројекта (2006-2008) у 2009. години је настављена сарадња статистичких институција на даљој изградњи и унапређењу СПР-а на практичном и методолошком нивоу, уз финансијску потпору Шведске статистике (SIDA пројекат).

Кроз SIDA пројекат унапређен је on-line систем за статистичка истраживања као посебан дио апликације СПР-а, који је прилагођен за смјештање одговарајућих података из статистичких истраживања.

Успостављени СПР је усаглашен према ЕУ регулативама и препорукама и користи се од 2009. године као заједнички оквир за статистичка истраживања.

Кроз IPA-регионални пројекат (2010/2011) настављен је рад на побољшању нивоа усклађености СПР-а са ЕУ Уредбом о СПР-у (Regulation EC No 177/2008) којом се успоставља јединствени оквир пословних регистара за статистичке потребе. Све земаље чланице ЕУ попуњавају једном годишње упитник (Business Registers Annual Inquiry) којим се мјери квалитет статистичких пословних регистара. Кроз овај пројекат је први пут попуњен овај упитник за ниво БиХ и направљена процјена нивоа усклађености нашег СПР-а са ЕУ Уредбом.

Кроз активности IPA 2008 националног пројекта унапређен је квалитет СПР-а, и као главни циљ пројекта, остварена његова употреба за спровођење статистичких истраживања.

Крајем 2014. године започело је спровођење IPA 2012 националног пројекта кроз који ће се у сарадњи са националним рачунима имплементирати институционални сектор у СПР. Кроз исти пројекат осигураће се методолошка основа за увођење група предузећа у СПР и праћење пословне демографије предузећа. Припрема излазних табела са подацима о активним, новооснованим и угашеним предузећима неопходних за извјештавање о пословној демографији одвија се заједно са Одсјеком структурних пословних статистика. Очекује се да ће након завршетка овог пројекта усклађеност са европским прописима и приручником препорука, као и теоретска и практична знања СПР особља бити значајно унапређена.

Агенција је први пут, у септембру 2011, објавила саопштење о броју предузећа (без предузетника) у СПР-у. Саопштење је садржавало податке о броју предузећа (без предузетника) разврстаних по економским дјелатностима, класама запослених и класама прихода, а на основу података из административних пословних регистара, годишњих финансијских извјештаја, података из Централне банке БиХ (ЦБ БиХ) и резултата статистичких истраживања.

До сада су проведена три посебна истраживања, прво у 2012. години „Истраживање о унапређењу квалитета података у СПР-у“, друго током 2013. године „Истраживање о локалним јединицама“ и треће „Истраживање о главној дјелатности у СПР-у“ 2014. године.

У овој, 2015. години, је у току спровођење истраживања о активности предузећа.

Статистичке институције и даље интензивно раде на побољшању квалитета података, на даљем унапређењу методологије вођења, ажурирања и обраде података, на укључивању нових извора података, као и на даљем усаглашавању СПР-а са европским стандардима.

1.3. Правна основа СПР-а

Закони на нивоу државе Босне и Херцеговине:

- Закон о статистици БиХ („Службени гласник БиХ“ број 26/04 и 42/04),
- Закон о класификацији дјелатности БиХ („Службени гласник БиХ“ број 76/06, 100/08 и 32/10),
- Одлука о класификацији дјелатности Босне и Херцеговине 2010 („Службени гласник БиХ“ број 47/10).

Законом о статистици БиХ уређен је систем прикупљања и објављивања статистичких информација и договорена примјена јединствених методологија и статистичких стандарда при изради статистичких података. Годишњим Планом рада и вишегодишњим Статистичким програмом БиХ децидно је утврђено на који начин се прикупљају и објављују статистички подаци укључујући План публикавања и Календар публикавања за одређену годину.

Усаглашеност са међународним препорукама, стандардима и праксом

У концептуалном смислу СПР је усклађен са сљедећим ЕУ регулативама:

- Regulation European Community (EC) No 177/2008 establishing a common framework for Business Registers for statistical purposes
- Regulation EC No 696/1993 on the statistical units and observation and analysis of the production system in the Community
- Regulation EC No 1893/2006 establishing the statistical classification of economic activities NACE Revision 2

Поред наведеног СПР се ослања и на сљедеће међународне препоруке:

- Recommendations Manual – BR for Statistical purpose
- Семинари и методолошки материјали радних група ЕУРОСТАТ-а, искуства и пракса других европских статистика.

1.4. Циљеви и принципи СПР-а

Статистички пословни регистар је регистар који се води у циљу прикупљања информација о пословној заједници у БиХ са статистичке тачке гледишта и који се користи само у статистичке сврхе. Он је ажуран извор пословних субјеката који су активни на територији Босне и Херцеговине, који остварују приходе и који посједују релевантне статистичке и административне карактеристике. То је систем који претвара податке из административних извора у податке погодне за статистичку употребу. СПР представља основу за спровођење статистичких истраживања и служи као оквир за прављење (дизајн) узорка за статистичка истраживања, као и за праћење пословне демографије статистичких јединица.

Основни циљеви постојања СПР-а су:

- **Обухват** – Циљ СПР-а је да обухвати што је више могуће од државне економске активности, иако постоји растући однос трошкова према користима када се тежи обухвату најмањих јединица, тако да се нека врста граничне линије обично примјењује у пракси.
- **Квалитет** – Висок квалитет СПР-а помаже унапређењу ефикасности статистичког система Босне и Херцеговине, који повратно може помоћи да се смањи оптерећење извјештајних јединица.
- **Ауторитет** – СПР служи као основни извор података за спровођење статистичких истраживања.

СПР, у складу са постављеним циљевима, пројектован је на утврђеним основним принципима свеобухватности, ажурности, рационалности и повјерљивости.

- **Принцип свеобухватности** - СПР обухвата све јединице економске активности на територији Босне и Херцеговине, без обзира на облик организовања, величину и дјелатност.
- **Принцип ажурности** – Овај принцип се односи на континуирано евидентовање свих насталих промјена у току активности јединице регистра као и на ажурирање комплетног СПР-а на основу података прикупљених статистичким упитницима које попуњавају јединице регистра, као и на основу података који се прикупљају из административних извора.
- **Принцип рационалности** - Пошто СПР служи као оквир за сва статистичка истраживања неопходно је поштовати принцип који подразумева смањење оптерећења извјештајних јединица тражењем истих података, само за различита истраживања, по неколико пута.
- **Принцип повјерљивости** – Подаци о свим јединицама овог регистра су повјерљиви и користе се искључиво у статистичке сврхе што је регулисано Законом о статистици.

2. УСКЛАЂИВАЊЕ СТАТИСТИЧКИХ ПОСЛОВНИХ РЕГИСТАРА

2.1. Зашто усклађивати статистичке пословне регистре?

У свим државама чланицама ЕУ доступност СПР-а је од пресудне важности за процес прикупљања економских статистичких података потребних за добијање слике о краткорочном економском развоју и за прикупљање података о структури привреде. Обухват и квалитет СПР-а у великој мјери варира од земље до земље али остваривање постојане и конкурентне статистике не може се постићи без претходно изведене стандардизације статистичких пословних регистра.

Јединствено тржиште подстиче појаву нових и бројнијих захтјева за информацијама о структури предузећа. Присутан је пораст интернационализације предузећа уз формирање мултинационалних компанија које се шире ван граница држава, а о којима су потребни подаци.

У многим земљама врши се све већи притисак у настојањима да се смањи терет предузећима који се односи на њихову обавезу да достављају информације за статистичка истраживања. Насупрот томе, независно од било какве потребе за информацијама о самосталним предузећима, Еуростат захтијева побољшања у вођењу статистике и предвиђа појаву нових захтјева за информацијама (нпр. услугама или малим и средњим предузећима).

СПР омогућава употребу истих информација у различите сврхе као и да се истраживања спроводе ефикасније и економичније међу различитим предузећима. Стога постојање усаглашених статистичких пословних регистара помаже да се предузећима олакша извјештавање.

2.2. Шта усклађивати у статистичким пословним регистрима?

➤ Дефиниција јединица

Како би се државама чланицама ЕУ и њиховим институцијама омогућило да упореде и удруже своје статистичке системе, морају на располагању имати комплетан и заједнички скуп статистичких јединица.

Ово подразумијева сљедеће:

- a) свака статистичка јединица има заједничку дефиницију и та дефиниција мора бити јединствена;
- b) скуп статистичких јединица мора увијек бити доступан за кориштење свакој држави чланици.

Како су постојеће дефиниције статистичких јединица, од стране држава чланица, различито тумачене и примјењиване у пракси, рад на њиховом усклађивању је настављен и даље.

➤ Обухват

У теорији, статистички пословни регистри би требали садржавати сва предузећа и њихове локалне јединице које су активне у националној економији. Како ово није могуће увијек остварити у пракси, у сврху међународне упоредивости, пожељно је да се покривеност пословних регистара усклади са договореним стандардима. Уредба о пословним регистрима дефинише јединице које се требају уврстити у СПР. Према важећој Уредби, као главне статистичке јединице СПР-а, наводе се група предузећа, предузеће и локална јединица. Према истој Уредби се тражи да СПР садржи и информације о правним јединицама које припадају предузећу.

➤ Ажурирање

Субјекти који представљају јединице у статистичком пословном регистру нису статични, мијењају се. Они се оснивају, могу промијенити правни облик организовања, карактеристике или престати са радом. Правила и процедуре за евидентовање ових промјена морају бити стандардизовани, а услови и учесталост ажурирања усаглашени како би било могуће правити поређења на међународној основи.

➤ Варијабле

Варијабле различитих јединица морају бити, попут самих јединица, усаглашене. Заједничке варијабле омогућавају упоредивост стратума у узорцима као и усаглашеност релевантних подузорака (јавних корпорација, нпр.) и стандардизацију дефиниција за одређене изведене јединице.

➤ Квалитет

Један од основних задатака Статистичког пословног регистра је бити основна база података за спровођење статистичких истраживања, те пружити корисницима што је могуће виши ниво квалитета података са којима располаже. Како би се подигао ниво кориштења СПР-а као основне базе за оквир статистичких истраживања потребно је прикупити што више повратних информација из статистичких истраживања и тиме омогућити бољи квалитет података потребних за статистичку производњу.

2.3. Усклађивање статистичког пословног регистра Босне и Херцеговине

Статистички пословни регистар у Босни и Херцеговини је од почетка успостављања био изграђен према методологији и стандардима које прописује ЕУРОСТАТ.

СПР обухвата пословне субјекте и њихове дијелове на територији Босне и Херцеговине. Укључени су сви пословни субјекти (правна и физичка лица) без обзира на величину и дјелатност коју обављају.

Подаци о административним јединицама (правној јединици и локалној правној јединици) у СПР су копија података из административних регистра. Ти се подаци преузимају по шифарницима и класификацијама важећим у ентитетима и БД БиХ.

Подаци за статистичке јединице (предузећа и локалне јединице), воде се по усаглашеним јединственим шифарницима, односно класификацијама. Ово је једна од великих предности статистичког пословног регистра јер се на једном мјесту по јединственим шифарницима и класификацијама прикупљају подаци о предузећима и њиховим локалним јединицама са читаве територије БиХ.

Од 01. 01. 2011. у примјени је нова класификација дјелатности Босне и Херцеговине КД БиХ 2010 (стандард НАСЕ Rev. 2). Примјена КД БиХ 2010 у СПР-у је подразумијевала двоструко шифрирање пословних субјеката, што значи да су све јединице у СПР-у имале двије шифре дјелатности, по старој и новој КД. Двоструко шифрирање у СПР-у се водило од 2010. до краја 2013. године.

Петогодишњи план развоја СПР-а (2013-2017), усвојен и потписан од стране директора три статистичке институције, обезбијеђује наставак развојног процеса за унапређење квалитета и употребе СПР-а, као и добру сарадњу између СПР-а све три статистичке институције.

У оквиру овог плана, предвиђене су активности на увођењу група предузећа, институционалних сектора и праћење пословне демографије. Реализацијом поменутих активности, статистички пословни регистар у Босни и Херцеговини биће у потпуности усаглашен са стандардима и препорукама Европске уније. Иако Босна и Херцеговина, као земља са статусом потенцијалног кандидата није обавезна достављати податке ЕУРОСТАТ-у, редовна годишња трансмисија података се врши у прописаном формату од 2011.

3. САДРЖАЈ СТАТИСТИЧКОГ ПОСЛОВНОГ РЕГИСТРА

СПР садржи информације о предузећима, локалним јединицама и њиховим правним и локалним правним јединицама, као и релације (везе) између тих јединица.

Информације које је потребно водити за јединице у СПР-у, а према ЕУ Уредби, су разврстане у сљедеће категорије:

- Идентификационе варијабле
- Стратификационе варијабле
- Демографске варијабле
- Остале варијабле

3.1. Идентификационе варијабле

- Идентификациони бројеви
- Назив
- Адреса
- Контакт подаци

Идентификациони бројеви

Идентификациони бројеви омогућавају препознавање јединице и њено повезивање, како са осталим јединицама регистра, тако и са административним и статистичким базама података.

Статистичка јединица има више идентификационих бројева: тринаестоцифрени порески број, јединствени статистички број и матични број из административног регистра РС-а.

Тринаестоцифрени порески број правна јединица добија приликом регистрације код надлежног регистарског органа. Ако порески број почиње са 42 или 43 значи да је правна јединица регистрована у Федерацији БиХ. Порески број правних јединица регистрованих у Републици Српској почиње са 44 или 45, док правне јединице регистроване у Брчко дистрикту БиХ добијају порески број који почиње са 46 или 47.

Порески број који почиње са 49 означава пословно представништво, страно дипломатско представништво, међународну организацију, нерезидента или је ријеч о регистрацији по службеној дужности.

Приликом пресељења правне јединице из једног ентитета у други правна јединица може задржати исти порески број, иако то није увијек случај. На примјер постоје правне јединице које раде у Федерацији БиХ, а порески број им почиње са 44 или 45, односно са 46 или 47.

Јединствени статистички број служи само за статистичке сврхе и овај број јединице добивају приликом евидентирања у СПР. У складу с ЕУ препорукама број је додјељен сваком предузећу како би се направила разлика између статистичког и административног регистра и омогућило праћење континуитета јединица.

Матични број из административног регистра РС-а правна јединица добија приликом регистрације у Републици Српској.

Назив

Јединице у СПР-у имају пуни и скраћени назив. Исправност евидентовања назива је од велике важности за идентификацију јединица и стога се мора биљежити са великом пажњом.

Адресни подаци

На свим јединицама у СПР-у воде се сљедећи адресни подаци: шифра и назив ентитета/дистрикта, шифра и назив кантона/регије, шифра и назив опћине, шифра и назив насеља, улица са бројем објекта и поштански број.

Промјена адресних података се врши на основу информација које долазе из административног регистра или из статистичких истраживања.

Информације о адреси су у СПР-у обавезне и то на најдетаљнијем нивоу што је у складу са ЕУ Уредбом.

Контакт подаци

Извор података за број телефона, факс и е-маил адресу представљају административни регистар и статистичка истраживања.

Све промјене које се односе на контакт податке се врше на основу информација које долазе из административног регистра или из статистичких истраживања.

3.2. Стратификационе варијабле

У **стратификационе варијабле** спадају:

- Дјелатност
- Величина предузећа
- Институционални сектор
- Правни облик организовања

Главна дјелатност статистичке јединице је дјелатност која највише доприноси укупној доданој вриједности јединице. У пракси, то је дјелатност из које јединица остварује највећи приход или коју обавља највећи број запослених.

Споредна дјелатност је било која друга дјелатност јединице, чији се оутпути (добра или услуге) испоручују трећој страни. Додана вриједност споредне дјелатности мора бити мања него она главне дјелатности.

Помоћне дјелатности су оне које постоје искључиво да би пружиле подршку главној или споредним економским дјелатностима јединице, тако што обезбијеђују добра или услуге само за потребе те јединице.

Потребно је направити разлику између главне и споредних дјелатности, с једне, и помоћних дјелатности, с друге стране. Главна и споредне дјелатности се углавном обављају уз помоћ бројних помоћних дјелатности као што су рачуноводство, превоз, складиштење, набавка, маркетинг продаје, поправка и одржавање итд.

Величина: број запослених и приход

У статистичком пословном регистру за одређивање величине предузећа користе се подаци о броју запослених и приходима из годишњих финансијских извјештаја.

Примарни извор података о броју запослених и приходима предузећа представљају годишњи финансијски извјештаји.

Преузимање података од стране статистичких институција у Федерацији Босне и Херцеговине се врши посредством Финансијско информатичке агенције (FIA), у Републици Српској

посредством Агенције за посредничке, информатичке и финансијске услуге (APIF) а у Брчко дистрикту БиХ преко Дирекције за финансије сектора пореске управе.

Број запослених представља годишњи просјек броја запослених на бази стања крајем мјесеца, а према кадровској евиденцији.

Подаци о броју запослених су разврстани у класе, сагласно релевантној ЕУ Уредби, на: микро (0-9 запослених), мала (10-49 запослених), средња (50-249 запослених) и велика (250 и више запослених).

Приходи укључују тржишну продају добара и услуга трећим лицима и ови подаци су разврстани у класе на: микро (0-3.999.999 КМ), мала (4.000.000-19.999.999 КМ), средња (20.000.000-99.999.999 КМ) и велика (100.000.000 КМ и више).

У СПР-у Агенције за статистику БиХ подаци из годишњих финансијских извјештаја су расположиви у класама у којима су субјекти разврстани, а за Брчко дистрикт БиХ и у апсолутним износима.

Ентитетски заводи за статистику располажу подацима о оствареном приходу и броју запослених у апсолутним вриједностима за све јединице регистра датог ентитета.

Институционални сектор

Јединице у СПР-у за сада нису разврстане у институционалне секторе. Дефинисање правила за одређивање и редовно ажурирање институционалних сектора ради се у Одсеку националних рачуна, након чега ће се њихова имплементација спровести у СПР. Према планираним активностима, Национални рачуни ће почети са увођењем институционалних сектора кроз национални пројекат IPA 2012.

Правни облик организовања

Према ЕУ Уредби за СПР, облик организовања представља статистици варијаблу правне јединице.

Према важећим законским прописима, у ентитетима се користе различити шифарници облика организовања и због тога је било неопходно њихово усаглашавање. Заједнички јединствени шифарник за облик организовања представља комбинацију шифарника административних регистра ФЗС-а, РЗРС-а и БД БиХ и обезбјеђује јединствену базу из које се узимају адресни подаци или издваја оквир за избор узорка за статистичка истраживања.

3.3. Демографске варијабле

- Датум регистрације
- Датум задње промјене
- Датум гашења

3.4. Остале варијабле

У остале варијабле спадају варијабле које показују релације са административним и статистичким регистрима, подаци о власништву и друге варијабле које нису обухваћене идентификационим, стратификационим и демографским варијаблама.

4. ЈЕДИНИЦЕ СПР-а

4.1. Јединице СПР-а и њихове међусобне везе

Јединице у СПР-у се могу сврстати у три сета јединица и то:

- Административне јединице
 - Правна јединица
 - Локална правна јединица
- Статистичке јединице
 - Предузеће
 - Локална јединица
- Јединице везане за истраживања
 - Јединице извјештавања
 - Јединице посматрања

Постоје сљедеће везе између јединица у СПР-у:

- правна јединица и предузеће
- правна јединица и локална правна јединица
- предузеће и његове локалне јединице
- локалне правне јединице и локалне јединице предузећа
- јединице посматрања и јединице извјештавања

Веза између локалне правне јединице и локалне јединице предузећа није директна. Разлог су различити критерији који се користе приликом формирања ових јединица. Локална правна јединица се формира према адреси или дјелатности која је различита од адресе или основне дјелатности пословног субјекта док је главни критериј за одређивање локалне јединице предузећа искључиво адреса на којој се она налази.

4.2. Правна јединица

Правна јединица је мјесто гдје се чувају информације које се добију из административних система и које није могуће мијењати.

За правне јединице се прате сљедеће варијабле: тринаестоцифрени порески број, РС матични број, пуни назив, скраћени назив, дјелатност, датум регистрације, датум задње промјене, датум гашења, власништво, поријекло капитала, правни облик, тип предузетника, занимање предузетника, рачун код Централне банке БиХ, финансијски подаци, подаци о запослености, ентитет, кантон/регија, општина, насеље, поштански број, назив улице и број објекта, телефон, факс, е-мејл, одговорно лице и извор за ажурирање.

У СПР-у на правној јединици постоји опција под називом Историја гдје се даје преглед историјских података.

4.3. Локална правна јединица

Локална правна јединица је мјесто гдје се чувају информације добијене из административних регистара о јединицама у саставу (подружницама) правне јединице. Исто као правне јединице, и локалне правне јединице морају бити регистроване, тако да се са сигурношћу може рећи, да је обухват локалних правних јединица у СПР-у добар.

Исте варијабле постоје и за локалну правну јединицу, изузев оних које су типичне само за правну јединицу (као што су: власништво, поријекло капитала, правни облик, финансијски подаци, подаци о запосленима).

Преглед историјских података у СПР-у постоји и за сваку локалну правну јединицу, као и преглед везе с одговарајућом правном јединицом и одговарајућом локалном јединицом.

4.4. Предузеће

Основна статистичка јединица за економске податке је предузеће. Може обухватати више од једне правне јединице. Подаци иницијално долазе из административног система, али се могу кориговати информацијама које су добијене из статистичких истраживања. У статистичком пословном регистру се под предузећем подразумевају и предузетници.

За сваку правну јединицу креирано је једно предузеће тако да постоји веза 1:1. Поред главне дјелатности могућ је упис и до 3 споредне дјелатности. То значи да је омогућен преглед најважнијих дјелатности којима се предузеће бави.

Варијабле које се прате за предузеће су сљедеће:

јединствени статистички број предузећа, тринаестоцифрени порески број, РС матични број, статус активности, пуни назив, скраћени назив, дјелатност, датум регистрације, датум задње промјене, датум гашења, ентитет, кантон/регија, општина, насеље, поштански број, назив улице и број објекта, телефон, факс, е-мејл, извор за ажурирање и исправке.

У СПР-у се може вршити преглед финансијских података, података о запослености, историје, истраживања у којима се појављује предузеће, као и преглед веза с правном јединицом и локалним јединицама.

4.5. Локална јединица

Локална јединица је предузеће или његов дио (нпр. радионица, фабрика, складиште, канцеларија, рудник, стовариште) смјештено на географски тачно одређеном мјесту. На сваком или са сваког од тих мјеста, изузев у неким посебним случајевима, једно или више лица обавља неку економску дјелатност (некад и само дио радног времена), за исто предузеће. Једно предузеће може имати више од једне локалне јединице.

У СПР-у постоји разлика између „главне“ локалне јединице и „осталих“ локалних јединица.

Главна локална јединица је локална јединица која је креирана када је креирано и предузеће и налази се на истој адреси као и предузеће. Подразумијева се да ће главна локална јединица имати исту адресу као и предузеће. Такође, треба напоменути да за свако предузеће може постојати једна и само једна главна локална јединица.

Остале локалне јединице су оне које су креиране из локалних правних јединица као и из података након спроведених истраживања.

Поред главне дјелатности, свака локална јединица може имати и три споредне дјелатности. Преко менија на локалној јединици могуће је вршити преглед везе с предузећем и одговарајућом локалном правном јединицом.

4.6. Јединица извјештавања

Јединица извјештавања је јединица којој се достављају упитници за конкретна статистичка истраживања. Ова јединица може да буде предузеће или локална јединица.

За одређену јединицу извјештавања могуће је видјети: тринаестоцифрени порезни број, РС матични број, назив, улицу и број, општину, поштански број, одјељење (кантон/регија/дистрикт), податке у вези са контакт лицем, датум задње промјене, инстанцу јединице извјештавања (историјске податке) и везу са одговарајућом јединицом посматрања.

4.7. Јединица посматрања

Јединица посматрања је она јединица за коју се компилирају статистички подаци у циљу праћења њених карактеристика. Статистички показатељи од значаја за конкретну статистичку активност, а који се изводе за конкретну јединицу приказују се на нивоу јединице посматрања.

За одређену јединицу посматрања могуће је видјети: тринаестоцифрени порески број, РС матични број, назив, дјелатност, датум задње промјене, инстанцу јединице посматрања (историјске податке), податке из истраживања и везу са одговарајућом јединицом извјештавања.

5. ИЗВОРИ И НАЧИН ПРИКУПЉАЊА ПОДАТАКА

5.1. Извори података за СПР

Основни извори информација о пословној заједници за СПР представљају административни регистри (административне евиденције о правним субјектима у ентитетским институцијама), статистички извори (информације прикупљене кроз различита статистичка истраживања) и остали административни извори.

Административни регистри ентитета и Брчко дистрикта БиХ представљају основни извор односно подлогу за Статистички пословни регистар. Уважавајући чињеницу да сви пословни субјекти имају правну обавезу регистрације у административним регистрима, важно је нагласити да се преузимањем података из поменутих регистара, обезбијеђује потпуна покривеност свих регистрованих пословних субјеката у Босни и Херцеговини. У СПР-у се ови подаци допуњавају и ажурирају информацијама из осталих административних извора, као и повратним информацијама из статистичких истраживања.

Извори података који се користе за ажурирање СПР-а, приказани су на Слици 2.

Слика 2. Извори података за Статистички пословни регистар

5.2. Извори за одређивање статуса активности предузећа

У статистичком пословном регистру за одређивање статуса активности предузећа користе се подаци из **годишњих финансијских извјештаја** (завршних рачуна) и то подаци о приходу и подаци о запослености. Подаци о приходу представљају годишњи приход од пословања док подаци о запослености представљају податке о просјечном броју запослених по основу стања на крају мјесеца. На основу ових информација се врши одређивање статуса активности предузећа у СПР-у. Према статусу активности, предузеће може бити активно, мирујуће или неактивно.

Поред података о приходу и броју запослених из годишњих финансијских извјештаја у СПР-у се налазе и подаци из других извора које методолози користе приликом одлучивања о промјени статуса активности предузећа.

Као додатни извори за одређивање статуса активности некој јединици у СПР-у користе се и информације из Јединственог система регистрације, контроле и наплате доприноса, расположиве информације из статистичких истраживања, службених гласника, подаци ЦБ БиХ, интернетске странице и сл.

- Из **Јединственог система регистрације, контроле и наплате доприноса** који је успостављен у Порезној управи ФБиХ и Пореској управи РС-а, као релативно новог извора информација, добијају се подаци о укупном броју запослених са стањем на крају мјесеца који се преузимају квартално и то са стањем марта, јуна, септембра и децембра. За Брчко дистрикт БиХ подаци из овог извора се добијају од ове године (2015.).

- Веома важни извори података за СПР су **статистичка истраживања**, годишње и краткорочне пословне статистике јер дају годишње, кварталне и мјесечне информације. На основу повратних информација добијених из проведених статистичких истраживања врши се ажурирање СПР-а.
- Као додатни извор за одређивање статуса активности предузећа у СПР-у користе се и **подаци регистра трансакцијских рачуна Централне банке БиХ** које БХАС преузима два пута годишње.
- **Информације из службених гласника** се користе као обавезан извор за ажурирање како статуса активности, тако и осталих података на предузећу.
- **Информације са интернетских страница** могу такође помоћи методологу код доношења одлуке о ажурирању статуса активности предузећа.

Управа за индиректно опорезивање Босне и Херцеговине (УИО БиХ) представља значајан извор информација за ажурирање података о промету. Тренутно су у току активности које Агенција предузима у циљу прибављања информација из УИО БиХ.

6. АЖУРИРАЊЕ СТАТИСТИЧКОГ ПОСЛОВНОГ РЕГИСТРА

Агенција за статистику БиХ у сарадњи са ентитетским статистичким институцијама, води и одржава конзистентност података Статистичког пословног регистра. На основу методолошких упутстава усклађених са препорукама Европске уније, које припрема Агенција у сарадњи са ентитетским заводима за статистику, ажурирање СПР-а се одвија у ентитетским заводима и експозитори Агенције за статистику БиХ у Брчко дистрикту.

Подлога за ажурирање СПР-а су, како је претходно објашњено, подаци из административних регистара, статистичких извора и осталих административних извора.

Како се не би угрозило заједничко језгро система, све методолошке измјене које се направе у СПР-у, морају бити договорене од стране СПР тима три статистичке институције.

6.1. Ажурирање из административних регистара

Статистички заводи у ентитетима и Брчко дистрикту БиХ у електронској форми мјесечно добијају податке из административних регистара. На основу ових података, новоосновани пословни субјекти се аутоматски укључују у статистички пословни регистар, а на исти се начин преузимају и промјене у идентификационим и демографским карактеристикама. Ажурирање података који долазе из административних извора углавном се проводи аутоматски.

6.2. Ажурирање из осталих извора

Ажурирање података СПР-а подацима који долазе из истраживања обавља се ручно. За сада је ажурирање омогућено само запосленим у Одсјеку за статистички пословни регистар у ентитетским статистичким институцијама и Брчко Дистрикту. Након добијених сазнања из статистичког истраживања, информације се провјеравају користећи додатне изворе података као што су остала статистичка истраживања, подаци из Пореских управа, подаци Централне банке БиХ, информације са интернетских страница и сл. и тек тада се ради ручно ажурирање података појединих пословних субјеката.

- **Ажурирање на основу статистичких истраживања** - Ажурирање података СПР-а подацима који долазе из статистичких извора се обавља ручно. Након добијених сазнања из статистичког истраживања, у Одсјеку СПР-а информације се провјеравају користећи додатне изворе података као што су остала статистичка истраживања, подаци из Пореских управа, подаци Централне банке БиХ, информације са интернетских страница и сл. и тек тада се ради ручно ажурирање података појединих пословних субјекта.
- **Ажурирање након добијених података из годишњих финансијских извјештаја** – У СПР-у се у другом кварталу, након добијених података из годишњих финансијских извјештаја за претходну годину, врши провјера и ажурирање статуса активности предузећа и њихових локалних јединица на основу методолошког документа Агенције за статистику БиХ под називом „Ажурирање статуса активности у СПР-у“. Поменути методолошки документ је усаглашен са ентитетским заводима и ЕУ препорукама и садржи правила по којима се треба руководити приликом промјене статуса активности статистичких јединица СПР-а.
- **Ажурирање добијеним подацима из Јединственог система регистрације, контроле и наплате доприноса** - Успоставом Јединственог система регистрације, контроле и наплате доприноса који воде и одржавају Пореске управе ентитета, статистичким институцијама је омогућен приступ и кориштење податка о броју запослених у статистичке сврхе. Подаци из овог извора се односе на текућу годину, за разлику од података из финансијских извјештаја, тако да се на тај начин прате промјене података о запосленим (повећање или смањење у току године). Такође, ове информације се могу узети у обзир код одлучивања о промјени статуса активности предузећа.
- **Ажурирање на основу информације из Централне банке БиХ** - Поред података који се преузимају из административних пословних регистара, као извори за ажурирање СПР-а користе се и подаци из **Јединственог регистра трансакцијских рачуна Централне банке БиХ**. Агенција за статистику БиХ преузима податке од Централне банке два пута годишње те ентитетима и БД доставља податке који се односе на субјекте за које су они одговорни. Подаци Јединственог регистра трансакцијских рачуна Централне банке се користе приликом одлучивања о промјени статуса активности предузећа.
- **Ажурирање на основу информације из службених гласника – предузеће у стечају или ликвидацији, интернет страница и сл.**

Информације из службених гласника се користе као обавезан извор за ажурирање статуса активности поготово предузећа која су покренула поступак гашења, стечаја или ликвидације. Како би се ова предузећа препознала у СПР-у се у поље назива предузећа уписује покренут стечај/ликвидација и сл.

Информације са интернетских страница могу такође помоћи методологу код доношења одлуке о ажурирању статуса активности предузећа.

7. ПРИСТУП СТАТИСТИЧКОМ ПОСЛОВНОМ РЕГИСТРУ И РАЗМЈЕНА ПОДАТАКА ИЗМЕЂУ СТАТИСТИЧКИХ ИНСТИТУЦИЈА

У статистичким институцијама организациона јединица у којој је смјештен статистички пословни регистар је одговорна за вођење и ажурирање јединица према територијалној припадности.

Ажурирање и корекција података на предузећу и локалној јединици СПР-а врши се искључиво у организационој јединици у којој се налази статистички пословни регистар.

Статистичари имају право прегледа свих података на правној јединици, локалној правној јединици, предузећу и локалној јединици.

Посебан дио апликације за СПР (истраживачки дио) прилагођен је за смјештање одговарајућих података из свих статистичких истраживања. Кроз истраживачки дио статистичари могу прегледати податке из других статистичких истраживања, као и податке из административног, односно статистичког дијела СПР-а. Корекцију података на јединици посматрања и јединици извјештавања могу вршити статистичари одговорни за спровођење конкретних статистичких истраживања.

Да би се успостављени систем СПР-а и одржавао, неопходно је размјењивати информације између свих статистичких институција на договорени начин и у тачно одређеним временским интервалима.

7.1. Приступ бази података СПР-а кроз апликације

Право приступа СПР-а односно право претраживања и ажурирања података може се посматрати према статистичким јединицама које чине СПР и то на сљедећи начин:

- Административни дио:
 - Право претраживања имају СПР и методолози статистичких истраживања
 - Право ажурирања правне јединице и локалне правне јединице нема нико
- СПР дио:
 - Право претраживања имају СПР и методолози статистичких истраживања
 - Право ажурирања предузећа и локалне јединице има СПР
- Истраживачки дио:
 - Право претраживања имају СПР и методолози статистичких истраживања
 - Право ажурирања на јединици извјештавања и јединици посматрања имају методолози статистичких истраживања чији су конкретни подаци

7.2. Размјена података између статистичких институција

Агенција и ентитетски статистички заводи врше размјену информација о правним јединицама, локалним правним јединицама, предузећима и локалним јединицама. Идентичном копијом СПР-а располаже свака статистичка институција.

Агенција за статистику квартално добија ажуриране податке из ентитета и ДБ и то:

- 15.01. са стањем административног регистра на дан 31.12.
- 30.04. са стањем административног регистра на дан 31.03.
- 31.07. са стањем административног регистра на дан 30.06.
- 31.10. са стањем административног регистра на дан 30.09.

Поред финансијских података и података о броју запослених за предузећа, ови подаци се преузимају и за банке и микрокредитне организације, осигуравајућа и реосигуравајућа друштва и буџетске кориснике. Финансијски подаци и подаци о запослености се достављају разврстани у класама, а не у апсолутним вриједностима. За предузетнике постоје само подаци о броју запослених јер не постоји поуздан извор финансијских података.

Податке о броју запослених из Јединственог система регистрације, контроле и наплате доприноса из Федерације и Републике Српске, Агенција добија четири пута годишње. Од 2015. ове податке доставља и Брчко дистрикт БиХ.

Према договору са ЦБ БиХ, Агенција преузима податке два пута годишње (31.03. и 30.09.) и доставља их ентитетима и Брчко дистрикту БиХ зависно од њихове надлежности.

Употреба података из СПР-а, од стране статистичких институција је ограничена на потребе статистичких институција. Подаци који су садржани у СПР-у, ни под којим условима, се не могу размјењивати са неком трећом страном.